

Zadeva C-370/24 [Nastolo] ⁱ

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

23. maj 2024

Predložitveno sodišče:

Tribunale ordinario di Lodi (Italija)

Datum predložitvene odločbe:

20. maj 2024

Tožeča stranka:

AT

Tožena stranka:

CT

[...] (ni prevedeno)

TRIBUNALE ORDINARIO DI LODI (redno sodišče v Lodiju, Italija)

PRVI CIVILNI SENAT

..*.*

Preiskovalni sodnik [...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno) v tožbi [...] (ni prevedeno), ki jo je vložila:

AT [...] (ni prevedeno)

(tožeča stranka)

proti

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

CT, [...] (ni prevedeno) kot družbi, ki jo je določil Fondo di Garanzia per le Vittime della Strada (jamstveni sklad za žrtve prometnih nesreč, Italija) [...] (ni prevedeno),

(tožena stranka)

[...] (ni prevedeno) sprejema naslednji

SKLEP

na podlagi člena 267 PDEU

Predlog Sodišču

za sprejetje predhodne odločbe

..*.*

1. Predmet postopka in upoštevana dejstva

AT je z vabilom z dne 11. 2. 2022 OSEBO 3, dediča OSEBE 2, in CT kot družbo, ki jo je določil Jamstveni sklad za žrtve prometnih nesreč (v nadaljevanju: sklad FGVS)¹, pozvala pred sodišče za povračilo škode (ocenjene na 233.076,00 EUR, skupaj z obrestmi in revalorizacijo), nastale zaradi prometne nesreče, v kateri je bila udeležena 6. 1. 2016.

AT je navedla, da je bila 6. 1. 2016 v kraju Lodi povabljena, naj kot potnica vstopi v avtomobil (Ford Fiesta z italijanskimi registrskimi tablicami [...]) (ni prevedeno), ki je bil na voljo OSEBI 2.

Med vožnjo je bilo vozilo udeleženo v nesreči; potek nesreče je lokalna policija iz Lodija ugotovila v poročilu o prometni nesreči [...] (ni prevedeno). Policisti lokalne policije so po zaslišanju zadevnih oseb in očividcev dogodek opisali tako: vozilo, v katerem sta se prevažala OSEBA 2 (voznik) in AT (potnica), je od zadaj trčilo v drugo vozilo (ki ga je vozila oseba [...]) (ni prevedeno) in v katerem sta bila tudi dva potnika [...] (ni prevedeno). Po trčenju je vozilo Ford Fiesta, v katerem sta bila AT in OSEBA-2, zadelo v varnostno ograjo tipa New Jersey in se prevrnilo. AT in OSEBA 2 sta bili prepeljani v bolnišnico.

Voznik je bil pozitiven na kokain, opioide in tetrahidrokanabinol. Posledice nesreče za fizično stanje voznika niso znane, vendar niti niso pomembne.

Kar zadeva AT, je specialist sodne medicine, ki ga je sodišče imenovalo za izvedenca, ugotovil, da je ponesrečenka utrpela znatne posledice, zaradi katerih je bila prizadeta njena telesna celovitost.

¹ [...] (ni prevedeno)

Policisti lokalne policije, ki so posredovali, so v svojem poročilu navedli, da je bilo vozilo Ford Fiesta ukradeno [...] (ni prevedeno).

OSEBA 2 in AT sta bili zato preganjani zaradi kaznivega dejanja prikrivanja (člen 648 kazenskega zakonika); tožeča stranka je bila oproščena, ker dejanja ni storila [...] (ni prevedeno).

OSEBA 2 je med postopkom umrla.

Po uvedbi postopka je družba CT (kot družba, ki jo je določil sklad FGVS) nastopila kot stranka v postopku in poudarila, da v skladu s členom 283 decreto legislativo 209/2005 (zakonska uredba št. 209/05) odškodnina pripada le tretjim osebam kot potnikom, ki niso bili seznanjeni z nezakonito uporabo vozila, v katerem so se prevažali v času nesreče, in opozorilo na pristop Suprema Corte (kasacijsko sodišče, Italija) [...] (ni prevedeno), v skladu s katerim mora oškodovanec dokazati, da nekrivdno ni vedel za nezakonito uporabo vozila. V tem smislu se je CT sklicevala na neupoštevnost oprostilne kazenske sodbe [...] (ni prevedeno).

[...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno) *[druga predhodna dejstva in dogodki v postopku, ki niso upoštevni za vprašanja za predhodno odločanje]*

[...] (ni prevedeno) [P]redložitveno sodišče je s sklepom z dne 20. 3. 2024 strankama [...] (ni prevedeno) določilo rok [...] (ni prevedeno) za predložitev pisne vloge o teh vprašanjih: 1) *Ali obstaja nasprotje med nacionalnim pravom (člen 283 codice delle assicurazioni private (zakonik o zasebnem zavarovanju)), kot ga razlaga Suprema corte (kasacijsko sodišče) in nadnacionalnim pravom (člen 13 Direktive 2009/103/ES)?* 2) *Ali so izpolnjeni pogoji, da se Sodišču na podlagi člena 267 PDEU predloži predlog za sprejetje predhodne odločbe?*

Obramba AT je predložila odobreno vlogo [...] (ni prevedeno).

Obramba CT je predložila odobreno vlogo [...] (ni prevedeno).

2. Upoštevna italijanska zakonodaja in njena razlaga v sodni praksi

Za obravnavano zadevo so upoštevne naslednje določbe nacionalnega prava.

Člen 283(1) zakonske uredbe št. 209/2005 (zakonik o zasebnem zavarovanju) določa: „1. Jamstveni sklad za žrtve prometnih nesreč, ustanovljen v okviru CONSAP, povrne škodo, povzročeno zaradi uporabe vozil in plovil, za katere velja obveznost zavarovanja, če: [...] (d) se vozilo uporablja v nasprotju z voljo lastnika [...] (ni prevedeno).“

Člen 283(2) zakonske uredbe št. 209/2005 določa: „V primeru iz odstavka 1, točka (d), se odškodnina izplača le tretjim osebam, ki niso potniki, in osebam, ki

so potniki v nasprotju s svojo voljo ali niso seznanjene z nezakonito uporabo vozila.“

Tako Suprema Corte (kasacijsko sodišče) [...] (ni prevedeno) kot nižja sodišča [...] (ni prevedeno) so ta predpis razlagala v smislu, da je za dokazovanje o seznanjenosti z nezakonitim izvorom vozila odgovorna tožeča stranka kot oškodovanec, saj je ta okoliščina bistveni element za njen odškodninski zahtevek.

[...] (ni prevedeno) [*sodna praksa Corte di cassazione* (kasacijsko sodišče)]

V sodbi št. 12231/2019 je navedeno: „[E]dina razlika med besedilom Skupnosti in notranjim pravilom, na katero je mogoče sklepati, je porazdelitev dokaznega bremena; v zakonodaji Skupnosti je to breme naloženo zavarovalnici, notranje pravilo pa ne vsebuje jasne določitve, vendar je kljub temu mogoče razumeti, da je neseznanjenost z nezakonitostjo bistveni element zahtevka, dokazovanje tega dejstva pa je naloženo oškodovancu. Italijanski zakonodajalec zaradi izvajanja predpisov Skupnosti in določitve zavarovalnega kritja za osebe, ki so bile prej izključene iz upravičenosti do odškodnine, ni mogel opustiti obravnave primerov, v katerih do odškodnine ni upravičena tretja oseba, ki je bila potnik v nasprotju s svojo voljo ali ki je vedela za nezakonito uporabo vozila. To, da je bilo oškodovancu naloženo dokazno breme glede dobre vere, spada po mnenju sodišča v okvir diskrecijske pravice, ki jo ima država pri izvajanju Direktive, ob upoštevanju zasledovanja istega cilja v pravu Skupnosti in notranjem pravu, ki je ta, da se osebi ne odobri odškodnine, če ve, da je vozilo ukradeno.“

3. Nadnacionalna zakonodaja

Upoštevni predpis iz sekundarne zakonodaje Evropske unije, ki se uporablja *ratione temporis*, je Direktiva 2009/103/ES z dne 16. 9. 2009 (UL L 263, str. 11).

Člen 13 te direktive določa:

- v odstavku 2, prvi pododstavek: „2. Za ukradena in s silo pridobljena vozila lahko države članice določijo, da plača odškodnino namesto zavarovaltelja organ, naveden v členu 10(1), po pogojih iz odstavka 1 tega člena“;
- v odstavku 1, prvi pododstavek: „[V]si zakonski predpisi ali pogodbene določbe, ki jih vsebuje zavarovalna polica, izdana v skladu s členom 3[,] [se] štejejo za neveljavne glede odškodninskih zahtevkov tretjih oseb, ki so bili oškodovanci nesreče[,] in [...] ki izključujejo iz zavarovanja uporabo ali vožnjo: (a) oseb, ki za to nimajo izrecnega ali implicitnega dovoljenja; (b) oseb, ki nimajo voznškega dovoljenja za vožnjo takega vozila; (c) oseb, ki kršijo zakonske tehnične zahteve v zvezi s stanjem in varnostjo tega vozila“;

- v odstavku 1, drugi pododstavek: „[P]redpis ali določba iz prvega pododstavka, točka (a)[,] [se lahko uveljavlja] proti osebam, ki so prostovoljno vstopile v vozilo, ki je povzročilo materialno škodo ali telesno poškodbo, če lahko zavarovatelj dokaže, da so vedele, da je bilo vozilo ukradeno“.

To sodišče ni seznanjeno z nobeno sodbo Sodišča, s katero bi se posebej razlagal člen 13 Direktive 2009/103/ES.

V sodni praksi Sodišča, ki je bila sicer vzpostavljena na podlagi sklicevanja na prejšnje predpise s tega področja (tako imenovano drugo, tretjo in četrto direktivo na tem področju, ki so iz let 1984, 1990 in 2000), se kljub temu ponavlja trditev, da se zakonski predpisi ali pogodbene določbe, katerih učinek je izključitev uporabe zavarovalne police, proti oškodovancem v nesreči lahko uveljavljajo le, kadar lahko „zavarovatelj [...] dokaže, da so osebe zavestno vstopile v vozilo, ki je povzročilo materialno škodo ali telesno poškodbo, vedoč, da je bilo ukradeno“ (sodba z dne 30. junija 2005, C-537/03, *Candolin*, točka 23; glej tudi sodbo z dne 1. decembra 2011, C-442/10, *Churchill*, točka 35).

4. Vloge strank in njihove trditve

[...] (ni prevedeno) [T]o sodišče je stranki pozvalo, naj [...] (ni prevedeno) predložita pisno vlogo v zvezi s tema vprašanjema: 1) *Ali obstaja nasprotje med nacionalnim pravom (člen 283 codice delle assicurazioni private (zakonik o zasebnem zavarovanju)), kot ga razlaga Superma corte (kasacijsko sodišče), in nadnacionalnim pravom (člen 13 Direktive 2009/103/ES)?* 2) *Ali so izpolnjeni pogoji, da se Sodišču na podlagi člena 267 PDEU predloži predlog za sprejetje predhodne odločbe?*

Obramba AT je trdila, da iz člena 13 Direktive 2009/103/ES že dovolj jasno izhaja, da je dokazno breme naloženo skladu FGVS. Poleg tega je predlagala, naj se nacionalna določba ne uporabi, če bo podano mnenje, da obstaja nasprotje med pravom Evropske unije in nacionalnim pravom.

Obramba družbe CT [...] (ni prevedeno) je opozorila na nacionalno sodno prakso nižjih sodišč in kasacijskega sodišča, v skladu s katero dokazno breme, da je avtomobil ukraden, nosi tožeča stranka/oškodovanec. V zvezi s tem je obramba CT poudarila, da Corte di Cassazione (kasacijsko sodišče) v zadevah, v katerih se je izreklo o uporabi nacionalne določbe, ni nikoli menilo, da je treba vložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe, čeprav bi v skladu s členom 267 PDEU to teoretično moralo storiti, pri čemer je predpostavljalo, da podana razlaga ne bi bila v nasprotju z Direktivo 2009/103/ES.

5. Obrazložitev predloga za sprejetje predhodne odločbe in stališče predložitvenega sodišča

Predložitveno sodišče meni, da mora po uradni dolžnosti prositi Sodišče za razlago člena 13 Direktive 2009/103/ES.

Kljub zavedanju, da mora nacionalni pravosodni organ „nacionalno pravo povsod, kjer je to mogoče, razlagati ob upoštevanju besedila in cilja zadevne direktive, da bi doseglo rezultat, ki ga slednja zasleduje“ (glej med drugim sodbo z dne 5. oktobra 2004, združene zadeve od C-397/01 do C-403/01, *Pfeiffer*, točka 113, in v njej navedene precedense), se zdi nujno, da Sodišče kot institucija, ki je pristojna za pravilno razlago nadnacionalne ureditve, odloči o zadevni določbi, da bi se preprečila utrditev nacionalne sodne prakse glede na že omenjeni pristop, ki morda ni v skladu z nadnacionalno zakonodajo.

S členom 13 Direktive 2009/103/ES je državam članicam omogočeno, da „lahko določijo“ (to je brez nalaganja obveznosti), da organ iz člena 10(1) oškodovancu izplača odškodnino za škodo, ki je bila povzročena z ukradenim avtomobilom; vendar pa v nobeni določbi, niti v členu 13 niti v členu 10 Direktive 2009/103/ES, ni izrecno navedeno, da tudi če je zakonodajalec predvidel plačilo odškodnine s strani pristojnega organa, ima ta (ali oškodovanec/tožeča stranka) dokazno breme, da je oškodovanec vedel za nezakonito uporabo vozila. Člen 13(1) drugi pododstavek Direktive 2009/103/ES se namreč nanaša le na poglavitni primer, ko je zahtevek vložen zoper zavarovalnico.

Po mnenju tega sodišča je zato treba pojasniti, ali je v primeru, ko nacionalni zakonodajalec odloči (kot je to storil italijanski), da se predvidi plačilo odškodnine s strani pristojnega organa iz člena 10(1) Direktive 2009/103/ES, mogoče brez nasprotja s pravom Unije uveljaviti ureditev dokazovanja, s katero se oškodovancu nalaga dokazno breme, da ni vedel, da je vozilo ukradeno, ali pa je na podlagi celotnega besedila Direktive 2009/103/ES treba sklepati na nasprotno.

Zahtevana odločba je v tem postopku bistvenega pomena, saj porazdelitev dokaznega bremena glede seznanjenosti (ali neseznanjenosti) s kriminalnim izvorom premoženja odločilno vpliva na možnost ugoditve zahtevku in s tem poravnavo zahtevane odškodnine. Poleg tega je pogoj glede upoštevnosti še vedno izpolnjen [...] (ni prevedeno), čeprav je bila gospa oproščena kaznivega dejanja prikrivanja, saj lahko oseba ve za nezakonit izvor premoženja, ne da bi sodelovala pri tovrstnem kaznivem dejanju. Očitno je torej, da je delitev dokaznega bremena v tej zadevi in tudi v vseh podobnih zadevah, ki bodo obravnavane v prihodnosti, bistvenega pomena.

Predložitveno sodišče [...] (ni prevedeno) meni, da je iz povezane razlage določb Direktive mogoče sklepati, da je treba dokazno breme, da je bil avtomobil ukraden, naložiti organu iz člena 10(1) Direktive 2009/103/ES (ki je v Italiji sklad FGVS).

Na tako razlago kažejo poleg besedila člena 13 Direktive 2009/103/ES tudi:

- (i) sistematična razlaga člena 10(2), drugi pododstavek, Direktive 2009/103/ES, v skladu s katerim mora v primeru uporabe nezavarovanih vozil organ dokazati okoliščino, da je oškodovanec vedel, da je vozilo nezavarovano, da bi se izključilo izplačilo odškodnine. Zato se zdi očitno, da je namen nadnacionalnega zakonodajalca naložiti obveznost predložitve dokaza organu in ne oškodovancu, in sicer o kakršni koli okoliščini, ki preprečuje izplačilo odškodnine, tudi kadar dokazovanje zadeva to osebo (torej ne samo, kadar je druga stranka zavarovalnica);
- (ii) sklicevanje na besedilo člena 13(2), prvi pododstavek, Direktive 2009/103/ES v odstavku 1 te določbe („plača odškodnino namesto zavarovatelja [...] po pogojih iz odstavka 1 tega člena“);
- (iii) splošno načelo, v skladu s katerim je povračilo odškodnine oškodovancu prednostnega pomena (*vulneratus ante omnia reficiendus*), na katerem je osnovana celotna nadnacionalna zakonodaja o obveznem avtomobilskem zavarovanju, poleg tega pa je to tudi podlaga, na kateri je Sodišče pogosto utemeljilo svoje odločitve na tem področju (glej na primer sodbo Sodišča EU z dne 1. decembra 2011, C-442/10, *Churchill*). Če je torej *ratio legis* ureditve, da se nedolžnemu oškodovancu omogoči dostop do pravične odškodnine, ni jasno, kako bi mu bilo mogoče naložiti obveznost dokazovanja okoliščine (ki je poleg tega negativna, to je, da „ni vedel“), ki je skoraj nedokazljiva;
- (iv) načelo učinkovitosti prava Unije kot običajna omejitev procesne avtonomije držav članic, v skladu s katerim nacionalno postopkovno pravo ne sme onemogočati ali čezmerno oteževati načinov varstva pravic, ki izhajajo iz nadnacionalne ureditve (med zgodovinskimi sodbami v zvezi s tem glej sodbi z dne 14. decembra 1995, C-312/93, *Peterbroeck*, in z dne 19. novembra 1991, C-6/90 in C-9/90, *Francovich*). Uveljavljanje pravice oškodovanca, ki izrecno izhaja iz nadnacionalne ureditve, bi bilo lahko v obravnavani zadevi resno ogroženo zaradi obveznosti glede predložitve dokaza o negativni okoliščini, zlasti zato, ker je skoraj nemogoče, da bi oseba, ki zahteva odškodnino, to okoliščino lahko dokazala.

To sodišče meni, da s tega vidika pristop, razvit v nacionalni sodni praksi, ni niti zavezujoč niti popolnoma prepričljiv, nasprotno, prav v obrazložitvah sodb *Superma Corte* (kasacijsko sodišče) se poziva k vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe.

Corte di Cassazione (kasacijsko sodišče) v navedenih sodbah, zlasti v sodbi št. 12231/2019, predpostavlja obstoj nasprotja med zadevno nadnacionalno in nacionalno ureditvijo, vendar nato meni, da je razhajanje mogoče (kot zakonito) pripisati diskrecijski pravici zakonodajalca pri prenosu direktive.

Zdi se, da ti trditvi ne moreta soobstajati: bodisi se trdi, da obstaja nasprotje med evropskimi in nacionalnimi predpisi, ter se protislovje razreši z merili, določenimi

za ta namen (med katerimi je zlasti razlaga v skladu z nadnacionalnim pravom, pri čemer se je v primeru dvoma o razlagi treba obrniti na Sodišče), bodisi se zatrjuje, da nacionalni zakonodajalec ni bil zavezan glede načina prenosa. Vendar v drugonavedenem primeru ugotovitev o nasprotju med pravili niti ne bi bila pravilna: če se trdi, da Direktiva ne zavezuje zakonodajalca (in sodišč) glede razdelitve dokaznega bremena, bi avtonomija države članice pri urejanju pogojev za odškodninske zahtevke in s tem povezanega dokaznega bremena ostala nespremenjena, nasprotje pa pri tem sploh ne bi nastalo.

Iz kratkega povzetka teh trditev izhaja, da mora Sodišče odločiti o pravilni razlagi nadnacionalne zakonodaje, zlasti členov 13 in 10 Direktive 2009/103/ES, da se pojasni, ali v primeru odškodninskih zahtevkov, vloženih pri organih, pristojnih za izplačilo odškodnin „oškodovancem v prometnih nesrečah“, dokazno breme glede seznanjenosti, da je bilo vozilo ukradeno, nosi vložnik zahtevka ali organ.

5. Vprašanja

[...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno) [*vprašanja za predhodno odločanje, navedeni v izreku*]

6. Izrek

Iz zgoraj navedenih razlogov Tribunale di Lodi (sodišče v Lodiju) v sestavi sodnika posameznika [...] (ni prevedeno):

(A) Odredi, da se v skladu s členom 267 PDEU Sodišču Evropske unije predložita ti vprašanja za predhodno odločanje:

1. „Ali je treba člen 13 Direktive 2009/103/ES razlagati tako, da mora v primeru prometne nesreče, v kateri je udeležena oseba, ki je bila potnik v ukradenem vozilu, organ, zadolžen za zagotavljanje odškodnine iz člena 10 Direktive 2009/103/ES, dokazati, da je oškodovanec vedel, da je bil avtomobil ukraden?“

2. „Če je odgovor pritrdilen, ali tako razložena določba nasprotuje ureditvi, kakršna je italijanska, ki se razlaga in uporablja tako, da dokazno breme nosi potnik, ki je utrpel škodo?“

[...] (ni prevedeno) [*postopek*]

(C) Prekine postopek do prejema odločbe Sodišča.

Lodi, 20. 5. 2024

[...] (ni prevedeno)